

A történeti statisztika lehetőségei és korlátai (A kérdésfelvetéstől az adatelemzésig és megjelenítésig)

Tematika

Tantárgykód: BTPTR1602

Kurzus helyszíne, időpontja: Kedd

Kurzus típusa: szeminárium (gyakorlat)

1. A történeti statisztika Magyarországon (források, historiográfiai áttekintés, fő kérdések, jelenlegi válaszok). A történeti statisztika viszonya az ökonometriához, regionális tudományhoz, közgazdaságtanhoz
2. Az egyszerű leíró statisztikai módszerek lehetőségei és korlátai (az átlagtól relatív szórásig). Adattípusok, eloszlástípusok vizsgálata, eloszlás-transzformációk, szignifikancia-szint)
3. A többváltozós statisztika lehetőségei és korlátai (korreláció, klaszteranalízis, faktoranalízis, regresszió-analízis, egyenlőtlenségi mutatók)
4. Adatbázis-építés (gyakorlat)
5. Adatelemzés (gyakorlat): Excel, SPSS, Adatvizualizáció (diagramok)
6. A területi különbségek (regionalizmus, történeti tájak): GIS-alapú megjelenítés és elemzés (elmélet – gyakorlat 6-7. alkalom)

Teljesítés (három rész): adatbázis-építés (1), statisztikai elemzés (2), esszé a probléma statisztikai megközelítéséről (3)

Irodalom

Ifj. Barta János 2009: „*Ha Zemplin vármegyét az útas vizsgálja...*” *Gazdálkodás és társadalom Zemplén megyében a 18. század végén.* (Speculum Historiæ Debreceniense 3.) Debreceni Egyetem Történelmi Intézete, Debrecen

Benda Gyula 1973: *Statisztikai adatok a magyar mezőgazdaság történetéhez 1767–1867.* (Számkönyvtár és Történelem 1.) Központi Statisztikai Hivatal, Budapest

Bottlik Zsolt - Demeter Gábor (szerk.) 2025: *Vidéki társadalom a történeti Magyarországon. Térképgyűjtemény. (A vidék vonzásában 11.).* HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, Budapest.
<https://10generacio.hu/hu/eredmenyek/terkepgyujtemeny>

Clout, Hugh, D. 1983/ 2019: *The Land of France 1815–1914*. Routledge Library Editions: Rural History 3. Allen and Unwin, London

Dávid Zoltán 1996: A paraszti gazdálkodás mérlege (Bihar megyei adatok 1789-ből). In: Visi Lakatos Mária (szerk.): *Tanulmányok Dányi Dezső 75. születésnapjára*. KSH, Budapest. 27–61.

Demeter Gábor – Bagdi Róbert 2016: *A társadalom differenciáltságának és térbeli szerveződésének vizsgálata Sátoraljaújhelyen 1870-ben*. Kapitális, Budapest – Debrecen

Demeter Gábor – Szilágyi Adrienn – Túri Zoltán: Földminőség, nemesi érdekérvényesítés, jövedelmezőség a Tiszántúl déli részén a 18–19. században. *Századok* 155 (2): 285–316.

Demeter Gábor – Szilágyi Zsolt – Pinke Zsolt 2022: Sártenger és búzatenger. Mérlegen az alföldi gabonakonjunktúra és a vízszabályozások regionális következményei (1720–2020). *Századok* 156 (6): 963–999.

Eddie, Scott M. 1996: *Ami „köztudott”, az igaz is? Bevezetés a kliometrikus történetírás gondolkodásmódjába*. Csokonai, Debrecen.

Faragó Tamás 1996: Gondolatok az 1715–20. évi országos adóösszeírás népesség- és társadalomtörténeti célú felhasználásáról. In: Visi Lakatos Mária (szerk.): *Tanulmányok Dányi Dezső 75. születésnapjára*. KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, Budapest. 100–123.

Glósz József 2009: A gabonakereskedelem feltételrendszere Magyarországon a 19. század első felében: A hiány és felesleg területi mérlege. *Aetas* 24 (4): 16–31.

Győri Róbert 2007: Dunántúl – valóság vagy fikció? A történeti földrajz bizonyítékai. *Limes* 20 (3): 7–22

Győri Róbert – Mikle György 2017: A fejlettség területi különbségeinek változása Magyarországon, 1910–2011. *Tér és társadalom* 31 (3): 144–164

Kovacsics J. (szerk.) 1957: *A történeti statisztika forrásai*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 224–241.

Nemes Nagy József 2009: *Terek, helyek, régiók. A regionális tudomány alapjai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Őri Péter 2003: *A demográfiai viselkedés mintái a 18. században. Lélekösszeírások Pest megyében, 1774–1783*. (Központi Statisztikai Hivatal NKI Kutatási Jelentések 75.) KSH NKI, Budapest.

Perjés Géza 1979: Bihar megye 1728. évi adóösszeírásának gépi feldolgozása. *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve* 6. Hajdú-Bihar Megyei Levéltár, Debrecen. 33–109.

Rácz, Lajos 1997: *Climate History of Hungary Since 16th Century: Past, Present and Future*. Discussion papers 28, Pécs, <https://discussionpapers.rkk.hu/index.php/DP/article/view/2152>

Rácz Lajos 2021: A kis jégkorszak éghajlati változásainak hatása az őszi búza terméseredményeire a Kárpát-medencében a reformkor idején. *Magyar Gazdaságtörténeti*

Évkönyv 5. Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Hajnal István Alapítvány, Budapest. 161–196.

Sajtos László – Mitev, Ariel 2007: *SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv*. Alinea, Budapest

Szilágyi Zsolt 2018: Az életminőség területi különbségeinek változása Magyarországon a 20. század első harmadában. In: Demeter Gábor – Szulovszky János (szerk.): *Területi egyenlőtlenségek nyomában a történeti Magyarországon. Módszerek és megközelítések*. MTA BTK – DE Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék – SzuloPress Bt., Budapest–Debrecen, 255–334

Timár Lajos (szerk.) 1999: *A Brit gazdaság és társadalom a XVIII–XIX. században*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.

Thirring Gusztáv 1938: *Magyarország népessége II. József korában*. MTA, Budapest.

van Zanden, J. L., Baten, J., Foldvari, P., & van Leeuwen, B. (2014). The Changing Shape of Global Inequality 1820–2000; Exploring a New Dataset. *Review of Income and Wealth*, 60(2), 279-297. <https://doi.org/10.1111/roiw.12014>

<http://gistahungarorum.abtk.hu>
www.gistory.hu

Elérhetőség: demeter.gabor@abtk.hu